

A DEBRECENI EGYETEM HUMÁN TUDOMÁNYOK DOKTORI ISKOLA KÉPZÉSI TERVE

A Doktori Iskola felépítése

A Humán Tudományok Doktori Iskola (HTDI) összetétele és képzési céljai révén egyedülálló feladatot lát el a magyarországi doktori képzés rendszerében. Alapvető célja, hogy a részét alkotó diszciplínák - a filozófia, a neveléstudományok, a pszichológia, a szociológia - határait meghaladva nyújtson elmélyült elméleti és kutatói tudást a tudásalapú társadalom humán tudományi vonatkozásairól. A DI ennek megfelelően e négy – egymást tartalmilag kiegészítő, meghatározott pontokon egymással együttműködő – programból áll. A hallgatók mindegyik tudományterületről hallgatnak kurzusokat és lehetőségük nyílik arra, hogy akár a másik három program oktatóival együttműködve válasszanak kutatási témát. Ezen interdiszciplináris működési elv nem sérti az egyes programok és a speciális szakmai témák önállóságát, ellenkezőleg: ösztönzően hat a képzésre és a kutatásra.

A Filozófia Program tematikai súlypontja a tágabb értelemben vett modern filozófia. Az utóbbi évtizedben bevezetett képzési struktúrában (szabad bölcsészet BA, valamint filozófia és esztétika MA) igyekeztünk megőrizni az eddig arculatot. A doktori képzésben ebben a vonatkozásban nem várható alapvető változás: a PhD-hallgatók kutatási témái az eddigi arculathoz kötődnek. Ugyanakkor ösztönözzük a tágabb orientálódást is, erősítve a DI-n illetve a karon és az intézményen belüli, valamint más intézményekkel közös együttműködési formákat.

Programvezető: Prof. Dr. Angyalosi Gergely.

A Neveléstudományi Program kutatásainak középpontjában a köz- és felsőoktatás, a formális (intézményi, osztálytermi), nonformális és informális oktatás, a nevelés és művelődés mai problémái állnak, melyeket történeti és társadalmi összefüggéseiben vizsgálunk. A program a határon átnyúló térség tanárképzéssel foglalkozó felsőoktatási intézményei számára biztosít oktatói utánpótlást. A neveléstudományi program bázisán működik a DE Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Központja (CHERD), amely elsősorban azokat a K+F problémákat tárja fel, amelyek a felsőoktatás átstrukturálódása során felmerülnek.

Programvezető: Prof. Dr. Pusztai Gabriella.

A Pszichológia Programot az intézet irányultsága határozza meg. Az alábbi gyakorlati közeli területek emelendők ki: a szervezet- és munkapszichológia, a tehetség pszichológiai és nevelési/oktatási vonatkozásai, valamint a klinikai-mentálhigiénés problematika kérdései. E kutatási irányokban a hallgatók nagyobb számban kapcsolódhatnak be a munkába. Jelentős azon volt hallgatók száma, akik ezen a területen felsőoktatási intézményben dolgoznak.

Programvezető: Prof. Dr. Münnich Ákos

A Szociológia és Társadalompolitika Program tudományos, kutatási profilját a modernkori társadalmak társadalmi integrációjának kérdései jelentik. Ezen belül kiemelt fontosságú a társadalom történeti változásainak, szerkezeti rendszereinek, az egyes társadalmi csoportok integrációs mechanizmusainak vizsgálata, a társadalompolitikai, szociálpolitikai és közpolitikai rendszerek kutatása. A Program célja, hogy a szociológia és a társadalompolitika egymással szorosan összekapcsolódó témakörein belül olyan kutatókat

képezzen, akik a szociológiai kutatás és társadalompolitikai elemzés elvi alapjaival és metodológiai eljárásaival egyaránt tisztában vannak és képesek saját kutatásaikkal a választott tématerületükre vonatkozó tudásukat gyarapítani, akik olyan magas szintű elméleti és gyakorlati tudással rendelkeznek, melyet kutatóként vagy alkalmazott elemzőként egyaránt széleskörűen hasznosítani tudnak.

Programvezető: Prof. Dr. Kovách Imre

Tanulmányok a doktori iskolában

A doktori iskola résztvevői (1) alapozó tárgyként filozófiai, pszichológiai, neveléstudományi és szociológiai kurzusokat hallgatnak; (2) a fő (major) programon belül a doktori iskola tematikájához csatlakozó kurzusokat és kutatás módszertani kurzusokat hallgatnak; továbbá e területen végzik tudományos munkájukat; (3) részt vesznek a másodlagos (minor) programjuknak az iskola tematikájához tartozó kurzusain. A doktori iskola hallgatói egy adott major programra (modern filozófia, neveléstudományok, pszichológia, szociológia) és egy minor programra (azonos megnevezésekkel) kerülnek felvételre.

Tanulmányi követelmények

„A kredit a doktori képzésben a doktorandusz hallgatói kötelezettségek teljesítésére irányuló tanulmányi, oktatói és kutatói munka mértékegysége. A doktoranduszok szemeszterenként 30 ± 3 , a teljes képzés alatt összesen 180 kreditet kötelesek teljesíteni, 1 kredit 30 munkaóra teljesítménnyel szerezhető.” (DE-DSz IV. fej. 5§ (5))

A HTDI-ben a DE-DSz IV. fej. 5§ (6.,7.,8.) vonatkozó szabályozásának megfelelően kreditpont három módon szerezhető. A kreditszámok a 2016. szeptember 1. előtt a képzésbe lépő doktoranduszokra érvényesek, a 2016. őszétől belépőkkel kapcsolatos követelményrendszer részletei jelenleg állnak kidolgozás alatt.

Kutatási kredit	126-164 kreditpont
Tanulmányi kredit:	12-20 kreditpont
Oktatási kredit:	maximum 8 kreditpont

Kutatási kreditek

A kutatási kreditek megszerzésének két fő célja van. Az egyik, hogy a hallgató önállóan, illetve csoportosan végzett kutatói munkája, valamint a kutatási eredmények rendszeres bemutatása révén a hatodik szemeszter végére minél teljesebb elméleti és/vagy empirikus anyagot gyűjtsön össze disszertációjához. A nappali – teljes képzésben részt vevő – hallgatók felé elvárás, a levelező hallgatók számára lehetőség az iskola átfogó és aktuális kutatási projektjeihez kötődő munkában való részvétel. A disszertációk ideális esetben – de természetesen nem kötelező jelleggel – e kutatásokból születnek.

A kutatási kreditek megszerzéséhez kötődő tevékenységek másik – előzővel szorosan összefüggő – célja a tudományterületi-szakmai szocializáció elősegítése. A kutatócsoportok munkájának teljes vertikumába való aktív bekapcsolódás, a tudományos rendezvényeken és azok előkészítésében való tevékeny részvétel hozzásegít az adott tudományterület

kultúrájának megismeréséhez, a tudományos-közéleti tevékenységre való felkészüléshez. Mindebből következik, hogy a kutatási krediteket a hallgatók elsősorban saját programjukon belül teljesítik.

Kutatási kreditek részben szeminárium-jellegű, általában a kutatást vezető témavezetővel vagy más oktatóval töltött egyéni vagy csoportos kontakt órák keretében szerezhetők (erre utal a „szeminárium” megnevezés). Ezek az órák kurzus formájában minden szemeszterben meghirdetésre kerülnek, s teljesítésük minden félévben kötelező. A tudományos eredmények publikálásához (konferencia-előadás, cikk), illetve a tudományszervezéshez kötődő tevékenységeket ugyancsak minden szemeszterben kurzusként felvehetik a hallgatók, teljesítésük nem kötelező, de egy félévben akár több is teljesíthető (több cikk vagy konferencia is elszámolható; a Neveléstudományi Programban mindössze egy hazai és egy nemzetközi tanulmány/konferencia-előadás számoltatható el szemeszterenként).

A kutatási tanegységek részletes leírása:

Kutatásmódszertani szeminárium

A szeminárium segíti a hallgatót abban, hogy a megismert és elsajátított kutatási módszereket egy-egy konkrét kutatási probléma megoldására alkalmazza. A szeminárium egy-egy kutatási probléma köré csoportosítva megismerteti, illetve gyakoroltatja az irodalom föltárásának, gyűjtésének, elemzésének és prezentálásának tartalmi és formai eljárásait, az empirikus kutatás (kvantitatív és kvalitatív) eszközeit, az elemzés és az eredmények megvitatásának lépéseit.

Témavezetői konzultáció

A konzultációk során a témavezető és a hallgató közös kutatási teamet alkot. Megfogalmazzák és fölépítik a leendő disszertáció témáját, átfogalmazzák azt problémává, keresik hozzá a szakirodalmat, illetve az előzményeket. Ahol empirikus kutatásra van szükség, ott kiválasztják a kutatás módszereit, eszközeit, terepét stb. A témavezető támogatja a hallgatót kutatásának végig vitelében, majd hozzásegíti az eredmények feldolgozásához és értelmezéséhez. A témavezetői konzultáció utolsó féléveiben a témavezető a disszertáció (tézisdolgozat) szerkezetének fölépítésében és szövegének megformálásában nyújt segítséget. A témavezető felelőssége a disszertáció és a tézisfüzet szövegének véglegesítéséig tart.

Referáló szeminárium

A referáló szemináriumon a hallgatók a témájuk (kutatási problémájuk) szerint releváns szakirodalmat tekintik át és referálják (egy változatban a terület legfrissebb irodalmát, más változatban pedig a nemzetközi szakirodalom bizonyos folyóiratait, jellemző nyelvterületeit vagy elméleti-kutatási paradigmáit). A szakirodalom tanulmányozásában, összegyűjtésében és dokumentálásában olyan készségekre, kompetenciákra) tesznek szert, amelyek segítségével dolgozatuk elméleti-szakirodalmi elemző részeit képesek lesznek helyesen fölépíteni és eredményesen megírni. A referáló szeminárium nemcsak egymás tájékoztatására szolgál, hanem egyben a többi szemináriumon szerzett (lásd a megfelelő helyeken) készségeket is kiegészíti, illetve alkalmazza.

Vitaszeminárium

A vitaszeminárium célja olyan készségek és technikák formálása, amelyekkel a hallgató képes saját véleményét képviselni és saját álláspontját megvédeni. A szeminárium egy-egy

kutatási probléma (esetleg kutatási részeredmény) exponálásával indul, amelyhez a szeminárium valamennyi részt vevője hozzászól és véleményt nyilvánít. A szeminárium nemcsak magának a problémának az elemzése, hanem a róla folyó vita, az abba való bekapcsolódás, a közös gondolati és verbális építkezés élménye és tovább inspiráló hatása. A szeminárium egyben fontos hozzájárulás ahhoz is, hogy a hallgató fölkészülhessen a majdani tézisvédésre, illetve disszertációja nyilvános vitájára.

Kutatási eredményeket bemutató szeminárium

A szeminárium célja gyakorolni a hallgatókkal a konkrét (empirikus, dokumentatív, levéltári stb.) kutatások eredményeinek elsődleges prezentálását. Ennek részeként megtanítani őket a megfelelő tudományos írásmódra, a prezentáció elkészítésére (technikai értelemben is), a szóbeli és írásbeli megnyilatkozás formáira, ezek viszonyára, a tájékoztatás eredményességének fokozására. A kutatási eredményeket bemutató szeminárium különösen fontos annak a hallgatónak, aki folyó (empirikus) kutatását már épp lezárta, eredményeit jelenleg elemzi, a megvitatás stádiumában jár.

A kutatási témával összefüggő adatbázis építése

Az adatbázis kialakítása, föltöltése és archiválása nemcsak külön technikát igényel, hanem sajátos együttműködések is. Az együttműködések lényege éppen az, hogy egy-egy adatbázist többen és több célra használhatnak föl, közelíthetnek meg és elemezhetnek. Az adatbázis archiválása nemcsak gyakorlati (szemináriumi) munka. Hozzájárul ahhoz is, hogy a hallgatók aktuális tudományos kutatásokba kapcsolódhassanak be, először kutatási segédmunkákkal, majd önálló résztémával, végül saját dolgozatuk kutatási részének elvégzésével.

Publikáció

Tanulmányainak hat féléve alatt – illetve dolgozatának benyújtásáig – a hallgatónak öt lektorált tanulmányt kell megjelentetnie (az ezzel kapcsolatos követelményeket a minőségbiztosítási terv tartalmazza). Ez csak akkor lehetséges, ha témavezetőjével szisztematikusan építik föl a megjelenés helyeit és formáit. Az első-második szemeszterben elsősorban könyvismertetések várhatók el a hallgatótól (lehetőség szerint külföldi folyóiratokban is). A harmadik-negyedik szemeszterben azt várjuk, hogy ún. szakirodalmi elemzéseket írjon és publikáljon (review essay). Ebben az időszakban lehet képes első kutatási részeredményeket bemutató tanulmányok megalkotására. Az ötödik-hatodik szemeszter ezek után már valóban eljuttatja a hallgatót odáig, hogy azokban a szerkesztőségekben, ahol megismerték őt és munkáját, tanulmányt fogadjanak el tőle, s ezt a tanulmányt legalább lektorálásra ki is adják, lektori véleményt kaphasson rá. Optimális esetben ekkor már – konferencia kötetben vagy tematikus számban – akár nemzetközi tanulmányai is megjelenhetnek. Publikációit megfelelő pontokkal honorálja a doktori iskola (rendszerét lásd az értékelésről írottaknál).

Konferencia-előadás

A hat félév alatt a hallgatók rendszeresen bekapcsolódnak tudományterületük közéletébe, konferenciákon vesznek részt, bemutatják eredményeiket és megvitatják másokét. Az első-második félévben helyi és regionális konferenciákon vesznek részt. A harmadik-negyedik félévben a követelmény az országos konferencián való szereplés, az arra való fölkészülés (A Neveléstudományi program a MTA Neveléstudományi Bizottsága által évente rendezett Országos Neveléstudományi Konferencia (ONK) és a Hungarian Educational Researchers Association (HERA) által szervezett Hungarian Conference of Educational Researchers (HUCER) alkalmain való szereplést támogatja.) Az ötödik-hatodik félév pedig arra való,

hogy a hallgató témájának egy szűkebb vagy tágabb nemzetközi konferenciájára is eljuthasson.

Tudomány- és oktatásszervezés

A doktori iskolában folyó kutatások és az ezekhez kapcsolódó konferenciák és egyéb rendezvények megszervezése a kutatói szocializáció fontos része. A hallgatók a kutatásokat vezető oktatók irányítása mellett munkatársként vesznek részt egy-egy konferencia megtervezésében, a résztvevőkkel való kapcsolattartásban, a kiadványok megszerkesztésében, s a rendezvények konkrét lebonyolításában. A féléves oktatási munkák megszervezésében való részvétel lehetőséget teremt arra, hogy a doktoranduszok kapcsolatokat teremtsenek kutatási területük tudományos közösségének tagjaival. Ezek a tevékenységek nem csak a hallgatók szervezési kompetenciáit fejlesztik, hanem a konferencia-szereplésekhez hasonlóan a tudományos közéletben való részvételt is elősegítik.

Tanulmányi (képzési) kreditek:

A tanulmányok során a doktoranduszok 16-20 tanulmányi (képzési) kreditet szereznek. (1 kredit: 1 féléven keresztül heti 1 óra előadáson való részvétel és követelmények teljesítése.)

A HTDI hallgatói tanulmányi kreditjeiket részben saját programjuk által előírt és meghirdetett tárgyak teljesítésével szerezhethetik. Ezek az ún. major programok (14 kredit). A hallgatók ezen kívül valamely másik program tárgyait felvéve egy ún. minor programot is teljesítenek (4 kredit). Ezen kívül pedig minden hallgató számára kötelező két kredit megszerzése a Társadalomfilozófia vagy A neveléstudomány paradigmái vagy A modern pszichológia: lehetőségek és irányzatok vagy A társadalomtudományos gondolkodás elmélete és gyakorlata-tárgyak valamelyikének teljesítésével, amelyeket a doktori iskola programjai az iskola minden doktorandusza számára hirdet meg. Minden esetben igaz, hogy a tárgyak „rotációs” rendszerben kerülnek meghirdetésre, ami azt jelenti, hogy a tárgyak teljesítésének előírt sorrendje nincs, a hallgató az éppen meghirdetett kurzuskínálat alapján építheti minor programjait.

A tanulmányi kreditek tantárgyi rendszerének összefoglaló táblázata
(mintatanterv, az aktuális félévben a szakmai igényeknek megfelelően változhat)

KÖZÖS KURZUSOK (2 kredit)

A HTDI közös kurzusai (minden program hallgatója számára)		
Társadalomfilozófia	2 kredit	A három tárgyból összesen 2 kredit megszerzése kötelező hat szemeszter alatt.
A neveléstudomány paradigmái	2 kredit	
A modern pszichológia: lehetőségek és irányzatok	2 kredit	
A társadalomtudományos gondolkodás elmélete és gyakorlata	2 kredit	

MAJOR PROGRAMOK (14 kredit)

Modern filozófia
Kötelező tárgyak

Modern német filozófia	2 kredit	Összesen 8 kredit megszerzése kötelező hat szemeszter alatt.
Modern francia filozófia	2 kredit	
Modern angolszász filozófia	2 kredit	
Kortárs etika és társadalomfilozófia	2 kredit	
Választható tárgyak		
Logika és nyelvfilozófia	2 kredit	Összesen 6 kredit megszerzése kötelező hat szemeszter alatt.
A német romantika	2 kredit	
A német idealizmus	2 kredit	
Modern esztétikai viták és irányzatok	2 kredit	
Modern politikai filozófiák	2 kredit	
Vallásfilozófia és modernitás	2 kredit	
Társprogram kurzus (Bármely neveléstudományi, pszichológiai vagy szociológiai kurzus)	2 kredit	

Neveléstudományok		
Kötelező tárgyak		
Általános didaktikai kutatások	2 kredit	Összesen 8 kredit megszerzése kötelező hat szemeszter alatt.
Modern közoktatási kutatások	2 kredit	
Modern felsőoktatási kutatások	2 kredit	
Modern felnőttoktatási kutatások	2 kredit	
Választható tárgyak		
Diszciplináris didaktika kutatások I-VI.	2 kredit	Összesen 6 kredit megszerzése kötelező hat szemeszter alatt.
Nemzetközi szakképzési rendszerek	2 kredit	
Komparatív oktatás- és művelődéskutatás	2 kredit	
Oktatás- és művelődés-gazdaságtan	2 kredit	
Oktatás- és művelődésszociológia	2 kredit	
Oktatás- és művelődéstörténet	2 kredit	
Oktatás- és művelődéspolitikai	2 kredit	
Nevelés- és művelődésselmélet	2 kredit	
Speciális nevelési-oktatási igényű csoportok az oktatási rendszerben	2 kredit	
Társprogram kurzus (Bármely filozófiai, pszichológiai vagy szociológiai kurzus)	2 kredit	

Pszichológia		
Kötelező tárgyak		
Pszichológiai adatelemzés I	2 kredit	Összesen 8 kredit megszerzése kötelező hat szemeszter alatt.
Pszichológiai adatelemzés II	2 kredit	
Szakmai etika	2 kredit	
Kutatási eredmények prezentációja	2 kredit	
Választható tárgyak		
Pszichoanalitikus pszichológia	2 kredit	Összesen 6 kredit megszerzése kötelező hat szemeszter alatt.
Kognitív pszichofiziológia	2 kredit	
Csoportdinamika és csoportkutatás	2 kredit	
A tehetség felismerése és fejlesztése	2 kredit	
Tudatállapotok pszichológiája	2 kredit	
Korai szocializáció és zavarai	2 kredit	
Tehetség és genetika	2 kredit	
Szervezetfejlesztés	2 kredit	
Testképzavarok	2 kredit	

Társprogram kurzus (Bármely filozófiai, neveléstudományi vagy szociológiai kurzus)	2 kredit	
--	----------	--

Szociológia és társadalompolitika		
Kötelező tárgyak		
Társadalmi integráció – a jelenkori magyar társadalom	2 kredit	Összesen 8 kredit megszerzése kötelező hat szemeszter alatt.
Társadalmi egyenlőtlenségek	2 kredit	
Társadalompolitika	2 kredit	
Kutatásmódszertan	2 kredit	
Választható tárgyak		
Város- és faluszociológia	2 kredit	Összesen 6 kredit megszerzése kötelező hat szemeszter alatt.
Szervezetek és társadalom	2 kredit	
Gender mainstreaming	2 kredit	
Etnicitás és kisebbség	2 kredit	
A munkaerő-piaci folyamatok szociológiája	2 kredit	
Közpolitika	2 kredit	
Szociálpolitikai területek és modellek	2 kredit	
Hatalmi viszonyok, hatalmi hálózatok	2 kredit	
Társadalmi csoportok, társadalmi változások Magyarországon a XX. Században	2 kredit	
Kutatósze­minárium	2 kredit	
Társprogram kurzus (Bármely filozófiai, neveléstudományi vagy pszichológiai kurzus)	2 kredit	

MINOR PROGRAMOK (4 kredit)

(Minden hallgató saját programján kívüli egy minor programot teljesít)

Modern filozófia minor		
Filozófiai viták és irányzatok	2 kredit	Kötelező
A filozófiai program kurzusai	2 kredit	Bármely kurzus választható

Neveléstudományi minor		
A neveléstudomány paradigmái	2 kredit	Kötelező
A neveléstudományi program bármelyik kötelező kurzusa	2 kredit	Bármely kurzus választható

Pszichológia minor		
A modern pszichológia: lehetőségek és irányzatok	2 kredit	Kötelező
A pszichológia program kurzusai	2 kredit	Bármely kurzus választható

Szociológia és társadalompolitika minor		
--	--	--

A társadalomtudományos gondolkodás elmélete és gyakorlata	2 kredit	Kötelező
A szociológia és társadalompolitika program kurzusai	2 kredit	Bármely kurzus választható

Oktatási kreditek

A HTDI hallgatóinak lehetőségük van kreditszerzésre oktatási tevékenység (óratartás) révén. Az óratartás elsősorban a doktorandusz saját programjának megfelelő alap- és /vagy mesterszakokon teljesíthető a Debreceni Egyetemen belül. Az egyetemen kívül végzett – külső – oktatási tevékenység csak akkor számoltatható el kredit formájában, ha az nem része a hallgató adott intézményben ellátandó oktatási feladatainak. Oktatási kreditszerző tevékenység csak a programvezetővel és a témavezetővel történő előzetes egyeztetés után kezdeményezhető, akik a doktorandusz előmenetelének szempontját mérlegelve adják meg hozzájárulásukat. Az oktatott tantárgy felelőse szakmailag segíti az oktatási tevékenységet. A doktorandusz által ellátott oktatási tevékenységért a doktori programok vezetőinek javaslatára a doktori iskola tanács döntése szerint adható oktatási kredit.

Debrecen, 2016. április 15.